

Prof.dr. H. Jagersma

Bijbels Hebreeuws

Basis cursus

Tweede, verbeterde druk

Teologia

Teologia www.teologia.nl.

Titel: Bijbels Hebreeuws - Basiscursus

Auteur: prof. dr. H. Jagersma

Copyright © 1994 prof. dr. H. Jagersma

Omslag ontwerp: H.P. Noppe

Productie & distributie: Ce eL eS (www.cross-link.biz)

Uitgave:

Teologia, een fonds van

Importantia Publishing

Postbus 9187

3301 AD Dordrecht

Tel: 078 6 14 60 77

info@importantia.com

www.teologia.nl

www.importantia.com

ISBN 90 5719 085 0

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en / of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, elektronisch, of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

INHOUD

VOORWOORD	7
LIJST VAN AFKORTINGEN	9
Les 1 Introductie	11
Les 2 Genesis 1:1	15
Les 3 Genesis 1:2	20
Les 4 Genesis 1:3-4	25
Les 5 Genesis 1:5-7	28
Les 6 Herhaling les 1-5	32
Les 7 Genesis 1:8-13	39
Les 8 Genesis 1:14-19	44
Les 9 Genesis 1:20-25	48
Les 10 Genesis 1:26-31	52
Les 11 Genesis 12:1-5	56
Les 12 Herhaling les 7-11	62
Les 13 Genesis 12:6-11	69
Les 14 Genesis 12:12-18	74
Les 15 Genesis 12:19-13:5	78
Les 16 Genesis 13:6-11	81
Les 17 Genesis 13:12-18	85
Les 18 Herhaling les 13-17	89

Les 19	Genesis 14:1-8	95
Les 20	Genesis 14:9-16	99
Les 21	Genesis 14:17-24	103
Les 22	Genesis 15:1-9	107
Les 23	Genesis 15:10-21	112
Les 24	Herhaling les 19-23	117
Les 25	Genesis 16:1-7	122
Les 26	Genesis 16:8-16	126
Les 27	Genesis 18:1-7	130
Les 28	Genesis 18:8-14	134
Les 29	Genesis 18:15-21	137
Les 30	Herhaling les 25-29	141
Les 31	Genesis 18:22-28	146
Les 32	Genesis 18:29-33	150
Les 33	Genesis 22:1-7	153
Les 34	Genesis 22:8-15	157
Les 35	Genesis 22:16-24	160
Les 36	Herhaling les 31-35	164
WOORDENLIJST		171
REGISTER VAN ONDERWERPEN		185

VOORWOORD

De inhoud en methode van deze cursus is het resultaat van een voortdurend experimenteren in het geven van lessen aan beginners in het Bijbels Hebreeuws, zoals dat meer dan vijftien jaar aan de U.F.P.G. te Brussel en aan verschillende andere cursussen in praktijk is gebracht. De doelstelling van deze methode is, dat men door de lectuur van acht verhalende hoofdstukken uit het boek Genesis zich de basiskennis van de Hebreeuwse grammatica en syntaxis en een woordenschat van een ongeveer zeshonderd woorden weet eigen te maken.

De opzet van deze op schrift gestelde cursus is verder zodanig, dat zij de mogelijkheid biedt om geheel zelfstandig het Bijbels Hebreeuws aan te leren. Vooral degenen die op deze manier te werk gaan, wordt dringend aangeraden eerst grondig kennis te nemen van de in les 1 aangegeven methode en andere aanwijzingen. De meest ideale situatie is en blijft vanzelfsprekend, dat de lessen in deze cursus op bepaalde tijden door een docent worden begeleid en van enige mondelinge toelichting worden voorzien. Om die reden is deze cursus dan ook het meest geschikt en bruikbaar in het kader van cursussen, die tot doel hebben beginners kennis van het Bijbels Hebreeuws bij te brengen.

Juist met het oog op deze beginners is ook om geen extra moeilijkheden in te bouwen de Latijnse grammaticale terminologie in de meeste gevallen vervangen door de Nederlandse en is het transcriptiesysteem zo eenvoudig mogelijk gehouden.

Sneek, april 1991

H. Jagersma

BIJ DE TWEEDE DRUK

Het is verheugend, dat al zo spoedig een herdruk van dit werk kan verschijnen. Van deze gelegenheid is gebruik gemaakt om de in de eerste oplage voorkomende drukfouten te corrigeren en om een aantal verbeteringen en wijzigingen aan te brengen. Insiders zullen bemerken, dat de auteur daarbij ook dankbaar gebruik heeft gemaakt van enkele suggesties die hem in dit opzicht zijn gegeven. Verder zijn in deze druk de doorgaans in de Hebreeuwse grammatica's voorkomende Latijnse grammaticale termen met verwijzingen naar hun Nederlandse equivalenten zoveel mogelijk in de 'LIJST VAN AFKORTINGEN' en in het 'REGISTER VAN ONDERWERPEN' opgenomen om zo het gebruik van deze grammatica's te vergemakkelijken.

Sneek, februari 1992

H. Jagersma

LIJST VAN AFKORTINGEN

act.	activum
coh.	cohortativus
enkv.	enkelvoud
f.	femininum (= vrouwelijk)
hi.	<i>hi'el</i>
hitp.	<i>hitpa'el</i>
ho.	<i>hof'al</i>
imper.	imperatief (= gebiedende wijs)
indic.	indicativus (= aantonende wijs)
inf.	infinitivus (= onbepaalde wijs)
inf. abs.	infinitivus absolutus
inf. cstr.	infinitivus constructus
iuss.	iussivus
m.	masculinum (= mannelijk)
meerv.	meervoud
mnl.	mannelijk
MT	Masoretische tekst
narr.	narrativus
ni.	<i>nif'al</i>
part.	participium (= deelwoord)
pass.	passivum (= lijdende vorm)
P.C.	prefix conjugatie
pers.	persoon
pi.	<i>pi'el</i>
pijp.	<i>pijpel</i>
pl.	pluralis (= meervoud)
po.	<i>poel</i>
poss.	possessief (= bezittelijk)
pu.	<i>pu'al</i>
S.C.	suffix conjugatie
sg.	singularis (= enkelvoud)
st. abs.	status absolutus
st. cstr.	status constructus
vr.	vrouwelijk

LES 1

Introductie

1.1 Doelstelling

Dit cursusboek bevat 36 lessen en is opgebouwd in reeksen van zes lessen, waarvan elke zesde les steeds zal bestaan uit een aantal opdrachten en antwoorden, waarin samenvattend alle stof uit de voorgaande vijf lessen wordt herhaald.

Deze cyclus van 36 lessen heeft tot doel u aan de hand van eenvoudige verhalende teksten uit de Hebreeuwse bijbel vertrouwd te maken met het bijbels Hebreeuws. In dit cursusboek zullen dat de hoofdstukken 1, 12, 13, 14, 15, 16, 18 en 22 uit het boek Genesis zijn. Wanneer u deze acht hoofdstukken aan de hand van deze lessen grondig hebt bestudeerd, zult u de basis van de Hebreeuwse grammatica en syntaxis beheersen en de meest voorkomende woorden van het bijbels Hebreeuws kennen. Vanaf dat moment bent u ook volledig in staat een Hebreeuws woordenboek te gebruiken, zodat u in het vervolg zelfstandig teksten in de Hebreeuwse bijbel kunt lezen en vertalen.

Voordat u nu met de bestudering van de eerste les Hebreeuws (dat is in deze reeks les 2) begint, is het noodzakelijk dat u eerst terdege kennis neemt van deze inleidende les. Hierin zult u de richtlijnen vinden om deze studie met een zo goed mogelijk resultaat te volbrengen. Eerst zal aandacht besteed worden aan de bij deze lessen gevolgde methodiek (1.2), daarna zullen enkele bij deze lessen te gebruiken leermiddelen worden genoemd (1.3) en tenslotte worden nog enkele aanwijzingen in verband met de uitspraak van het Hebreeuws gegeven (1.4).

1.2 Methode

Bij de in dit boek gevolgde methode voor het aanleren van het bijbels Hebreeuws wordt steeds uitgegaan van de te lezen tekst. Tot en met les 5 zal deze tekst steeds boven aan het begin van elke les worden afgedrukt, maar daarna moet u daarvoor alleen nog uw Hebreeuwse bijbel (zie onder) gebruiken. Deze tekst moet u trouwens voortdurend, dus ook al bij de eerste lessen, voor u te hebben. Bij alles wat u bestudeert, dient uw blik dus steeds op de Hebreeuwse tekst gericht te zijn. Wij proberen zo het Hebreeuws op precies dezelfde manier te

leren, waarop we als kind in eerste instantie onze moedertaal hebben geleerd.

Om alles zo overzichtelijk mogelijk voor te stellen, zijn de lessen in verschillende onderdelen verdeeld.

Allereerst is er het onderdeel '**Schrift- en klankleer**', waarin de te behandelen kwesties op dit terrein meestal aan de hand van het aan de orde zijnde tekstgedeelte uit het boek Genesis aan de orde komen. In de eerste lessen zal daarbij de meeste nadruk vallen op het aanleren van de medeklinkers, klinkers, accenttekens, e.d. Het spreekt vanzelf dat daarnaast in deze eerste lessen vooral veel aandacht aan de uitspraak zal worden besteed. Zolang dit nodig is, zal als hulpmiddel voor de uitspraak bij elk nieuw Hebreeuws woord, wanneer het voor de eerste keer voorkomt, ook de transcriptie (zie ook bij 1.4) van dat woord worden gegeven. Deze transcriptie wordt steeds *cursief* en vaak tussen haakjes achter het betreffende woord gedrukt.

In het volgende onderdeel '**Vertaling en grammatica**' komen de grammaticale kwesties, die in de betreffende tekst voorkomen, aan de orde. In de eerste lessen zullen daarbij alleen de belangrijkste problemen worden aangeroerd, maar later (vanaf ongeveer les 13) zullen deze steeds uitvoeriger worden behandeld. Daarbij wordt ook diverse keren naar de grammatica (zie bij 1.3) verwezen, waarin u de behandelde materie wat uitvoeriger kunt nalezen of bepaalde tabellen kunt raadplegen. Bij het begin van de studie zult u met nogal wat vreemde termen te maken krijgen, maar na les 2 zal dat aantal al sterk verminderen.

Behalve aan de grammatica en syntaxis, waarbij de meeste nadruk op de syntaxis zal vallen, wordt in deze paragraaf ook ingegaan op vertaalproblemen en de betekenis en vertaling van woorden en zinsdelen. Om dit alles zo duidelijk mogelijk in beeld te krijgen, zal steeds een zo letterlijk mogelijke vertaling worden gegeven. Wat de betekenis van de woorden aangaat, wordt in het begin meestal slechts één (van de belangrijkste) betekenis(sen) gegeven. In een later stadium van de studie kunt u dan zelf wel met behulp van een woordenboek (zie 1.3) nagaan welke andere betekenissen er nog voorkomen en gebruikt kunnen worden.

Nadat u aan de hand van de Hebreeuwse tekst een hele les hebt bestudeerd, vindt u aan het slot van elke les een **opdracht**. De uitvoering van deze opdracht stelt u in staat om na te gaan of u de in de betreffende les behandelde stof beheerst en heeft verwerkt. Tot dit doel leest u de betreffende tekst uit Genesis nog eens zorgvuldig door,

waarbij u zich telkens afvraagt of u alle in die tekst voorkomende woorden, grammaticale constructies, etc. herkent. Bij aarzeling of in geval van onkunde raadpleegt u het volgende onderdeel ‘**Herhaling**’ en als het dan nog niet lukt, de overige lesstof. Pas wanneer u de in de les behandelde Hebreeuwse tekst van Genesis in al haar facetten volledig beheerst, gaat u over naar de volgende les.

Het laatste onderdeel van elke les ‘**Herhaling**’ bevat naast alle nieuwe en voor de eerste keer in de lessen voorkomende woorden ook de belangrijkste in die les behandelde termen en grammaticale regels.

Het slot van dit boek zal naast een woordenlijst, waarin alle behandelde woorden met hun voornaamste betekenis(sen) zijn opgenomen, ook een index bevatten om u in staat te stellen snel na te gaan waar een bepaald onderwerp uitvoerig is behandeld.

1.3 Leermiddelen

1. De tekst van de Hebreeuwse bijbel. Daarvoor dient gebruikt te worden de laatste editie van de

Biblica Hebraica Stuttgartensia, Stuttgart

Bij de hier gevolgde methodiek voor de studie van het Hebreeuws is het dus noodzakelijk bij alle lessen de tekst van deze bijbeluitgave steeds voor u te hebben en daaruit mee te lezen.

2. Een Hebreeuwse grammatica. Deze grammatica is beslist niet bedoeld om daaruit ‘rijtjes’ en tabellen te memoriseren, maar dient vooral als naslagwerk. In de lessen zal door middel van de aanduiding (par. ...) voortdurend verwezen worden naar:

J.P. Lettinga, *Grammatica van het Bijbels Hebreeuws*, Leiden (laatste druk).

Bij de eerste lessen zal het handig zijn om telkens par. 1 met het Hebreeuwse alfabet en de tabel met de klinkers uit par. 3a bij de hand te hebben. Wat het alfabet betreft, dient de aandacht dan toegespitst te worden op de kolommen met het kwadraatschrift, de namen en de transliteratie van de verschillende medeklinkers.

3. In een later stadium van de studie dient ook een Hebreeuws woordenboek aangeschaft te worden. Een heel bruikbaar woordenboek is:

W. Gesenius, *Hebräisches und Aramäisches Handwörterbuch über das Alte Testament*, Berlin/Göttingen/Heidelberg (laatste druk).

1.4 Transcriptie

Onder transcriptie of transliteratie verstaan we hier het overzetten van de Hebreeuwse letters en tekens in het bij ons gebruikelijke stelsel van letters en tekens. Bij een groot aantal tekens en letters biedt dit ook een goed hulpmiddel voor de uitspraak. Voor die gevallen waar dat bij deze transcriptie niet direct voor de hand ligt, geven wij hieronder in de tweede kolom nadere richtlijnen voor de uitspraak:

ׁ	oorspronkelijk een keelklank, die niet meer wordt uitgesproken
g	als de g in het Franse garçon
h	ch
׀	t
y	j
׀	ch
׃	oorspronkelijk een keelklank, die niet meer wordt uitgesproken
שׁ	ts
סׁ	s
שׂ	sj (zoals in charmant)
ā	lange a
ē	lange e
ū, u	oe
ō	in de regel als korte o in gesloten en als lange oo in open lettergrepen
o	korte o
i	i
ī	ie

LES 2

Genesis 1:1

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ:

2.1 Schrift- en klankleer

Voor deze en ook voor de volgende lessen nemen we steeds als basis de Hebreeuwse tekst. In deze les is dit Genesis 1:1. Voordat we daar echt mee beginnen maken we eerst enkele opmerkingen over het Hebreeuws zelf. Deze taal heeft een alfabet, dat uit 22 medeklinkers (consonanten) bestaat. De klinkers (vocalen), die pas in latere tijd toegevoegd werden en niet tot het alfabet worden gerekend, worden op één uitzondering na altijd onder de medeklinkers geschreven (zie het overzicht in par. 3a). Het Hebreeuws wordt gelezen van rechts naar links. Bij het lezen ligt de klemtoon in de regel op de laatste lettergreep. Uitzonderingen op deze regel zullen later aan de hand van de te lezen tekst worden vermeld.

Wanneer we nu onze blik op de tekst van Genesis 1:1 richten, vinden we als eerste medeklinker (dus aan de rechterkant) in dit vers een ב (*bēi*), die wordt uitgesproken als een b. De punt in deze medeklinker heet in het Hebreeuws een *dāgēš*. Naast deze ב komt ook een ב zonder *dāgēš* voor. De uitspraak daarvan is v. Onder de ב zien we het teken ׀. Dit teken, dat aan het begin van een woord als de e in ons woordje ‘de’ wordt uitgesproken, noemen we een *š^ewā*.

Bij dit woord zien we verder (van rechts naar links) de volgende medeklinkers:

ר (*rēš*), r,

א (*ālēf*), ’, deze medeklinker wordt niet uitgesproken,

שׁ (*šin*), š, naast deze שׁ komt ook een שׂ (*šin*), ś, voor,

יׁ (*yōd*), y,

תׁ (*tāw*), t.

Onder de ר zien we de klinker ׀ (ē), ē, en onder de שׁ de ׀ (i), i, die respectievelijk een *šērē* en een *hirēq* heten.

Na de ב (*b^e*) lezen we nu het woord רֵאשִׁית (*rēšīt*). Bij de uitspraak van dit woord valt het op, dat de יׁ niet wordt uitgesproken. Dat komt omdat deze יׁ in de tijd dat er in het Hebreeuws geen klinkers werden gebruikt als hulpklinker voor de ē, è en de i fungeerde. Dergelijke medeklinkers worden ‘leesmoeders’ (*matres lectiones*) genoemd. Toen

later klinkers werden ingevoerd, bleven deze 'leesmoeders' vaak in de tekst staan met als gevolg een dubbele schrijfwijze (scriptio plena of volle schrijfwijze) van 'leesmoeder' plus klinker. In de gevallen, waarbij de 'leesmoeder' wel is weggelaten, spreekt men van scriptio defectiva of onvolledige schrijfwijze.

Als tweede woord vinden we in dit vers בָּרָא (*bārā'*). De hierin twee keer voorkomende klinker ך (*ā*) heet een qāmèš.

Het daarop volgende woord is אֱלֹהִים (*'èlōhīm*). De daarin ons nog onbekende medeklinkers zijn:

ל (*lāmèd*), de *l*

ה (*hē*), de *h*

ם (slot-*mēm*), de *m*, zoals die aan het eind van een woord wordt geschreven. Deze slot-*mēm* is één van de vijf gevallen, waarbij een medeklinker in het Hebreeuws aan het eind van een woord een andere vorm heeft.

Verder zien we, dat onder de א een ׀, è, een *hātēf s^egōl* staat geschreven. Daarbij onderscheiden we in feite twee tekens, namelijk de š^ewā en de klinker *s^egōl* ׀ (è). Linksboven naast de ל zien we een (punt) geschreven. Deze punt dient ter aanduiding van de *holèm, ò*. Deze klinker vormt de enige uitzondering op de regel, dat een klinker onder de medeklinker wordt geschreven. Vervolgens zien we onder de ה van אֱלֹהִים (in de Hebreeuwse bijbel) nog een ˆ (*'atnāh*) staan. Deze *'atnāh* is een accentteken, dat tegelijk als een versdeler fungeert. De eerste helft van Genesis 1:1 (vers 1a) loopt dus tot en met אֱלֹהִים. Deze accenttekens fungeren als klemtoontekens en voor ons dienen zij tegelijk als een soort interpunctie. Het Hebreeuws zelf kent geen interpunctie.

Vers 1b begint met het woord אֶת (*'ēt*). In het volgende woord שָׁמַיִם (*šāmayīm*) vinden we nog één medeklinker, de ם (*mēm*), *m*, die we niet kennen. Ook de daaronder staande klinker, de ך (*patah*), *a*, was ons nog onbekend. De laatste medeklinker van שָׁמַיִם ם is de slot-*mēm*, die we reeds bij אֱלֹהִים hebben leren kennen.

Daarna zien we het woordje ו (*w^e*), dat bestaat uit de medeklinker ו (*wāw*), de *w*, en de š^ewā.

Bij het laatste woord van vers 1 הָאָרֶץ (*hā'ārèš*) kennen we alleen de laatste medeklinker nog niet. Dit is de ך (slot-*šādē*), de *š*, zoals die aan het eind van een woord wordt geschreven. Het verticale streepje links van de qāmèš onder de א heet, wanneer het staat bij de lettergreep die bij het laatste woord van een vers de klemtoon heeft, een *sillūq*. Hier hebben we dus tegelijk een geval, waarbij de klemtoon

niet op de laatste, maar op de op één na laatste lettergreep valt. Deze klemtoonverschuiving heeft ook tot gevolg, dat de eigenlijke klinker onder de **ס** niet een . (*s^egōl*), maar een . (*qāmèš*) is.

De dubbele punt aan het slot van het vers wordt *sōf pāsūq*, dat is 'einde van het vers', genoemd.

2.2 Vertaling en grammatica

De beide eerste tekens in vers 1, de **ב** en de **:**, vormen samen het voorzetsel **ב** (*b^e*), dat onder andere 'in' betekent. Dit voorzetsel wordt, evenals veel andere kleine woordjes, in het Hebreeuws aan het volgende zelfstandig naamwoord verbonden. Dit zelfstandig naamwoord (nomen) is hier **רָאשִׁית** (*rāšīt*) 'begin'. De vertaling van **בְּרָשִׁית** luidt letterlijk: 'in begin'. Aangezien in het Hebreeuws het onbepaalde lidwoord (een) niet voorkomt en het bepaalde (de, het) soms wordt weggelaten, kunnen we het begin van Genesis 1:1 weergeven met: 'in het begin' of met 'in een begin'.

Het tweede woord in Genesis 1:1 **בְּרָא** is een werkwoordsvorm. De **radix** (wortel) van de meeste Hebreeuwse werkwoorden bestaat uit drie medeklinkers. Bij het Hebreeuwse werkwoord onderscheiden we een S.C. (suffix-conjugatie, ook perfectum genoemd) en een P.C. (prefix-conjugatie of imperfectum). De S.C. wil zeggen, dat achter de radix een suffix (achtervoegsel) is geplaatst. Bij een P.C. staat er een prefix (voorvoegsel) voor de radix. Het Hebreeuwse werkwoord kent in feite geen tijden. Vandaar dat de vaak gehanteerde termen perfectum en imperfectum eigenlijk misleidend zijn en om die reden door ons ook niet zullen worden gebruikt. Globaal kunnen we bij het vertalen voorlopig als vuistregel hanteren, dat:

een S.C. met een **verleden tijd** en een P.C. met een **niet-verleden tijd** moet worden weergegeven.

Wanneer we nu letten op het werkwoord **בְּרָא** in Genesis 1:1 dan zien we, dat deze vorm ook uit drie medeklinkers bestaat en dus geen suffix of prefix heeft. Toch wordt deze vorm tot de S.C. gerekend. Deze vorm van het werkwoord wordt de derde pers. enkv. mnl. van de S.C. **qal** genoemd. Met qal bedoelen we de grondstam van de stamformaties. Naast deze grondstam vinden we in het Hebreeuws ook stamformaties voor onder andere de lijdende en wederkerende vormen van het werkwoord. Omdat de derde pers. mnl. S.C. qal de meest 'zuivere' vorm van een werkwoord is, wordt deze ook als **lemma** ('opzoekwoord') in de woordenboeken gebruikt. Om dezelfde reden wordt daarin ook de

status absolutus (zie daarvoor 3.2) van de (zelfstandige) naamwoorden als lemma gehanteerd.

Met het oog op dit alles moet de vertaling van אֱרֶץ in Genesis 1:1 dus luiden ‘schiep’ of ‘heeft geschapen’.

Het woord אֱלֹהִים heeft de mnl. meervoudsuitgang םִי- (-īm) en betekent eigenlijk ‘goden’. Deze meervoudsvorm wordt echter, zoals hier, vaak ter aanduiding van de God van Israël gebruikt en dan met ‘God’ vertaald.

Het eerste woord van vers 1b אֶת is een nota accusativi (kenmerk van de accusativus) en heeft enkel als functie om aan te geven, dat het volgende woord in de zin in de accusativus staat (o.a. lijdend voorwerp is).

Na deze nota accusativi zien we eerst het bepaalde lidwoord הַ. Een lidwoord wordt met het volgende woord verbonden door in de eerste letter van dat woord, dat is hier de שׁ, een *dāgēš* te plaatsen. De שׁ wordt dus een שׁ. Deze *dāgēš*, die als functie heeft een medeklinker te verdubbelen, noemen we een *dāgēš forte*. Samen met het lidwoord luidt het met deze medeklinker beginnende woord: הַשָּׁמַיִם (*haššamayīm*). Deze term heeft als uitgang םִי_ (-ayīm), wat betekent, dat we hier met een dualis (tweevoud) te maken hebben. We zouden הַשָּׁמַיִם dus eigenlijk moeten vertalen met ‘de twee (beide) hemelen’. Aangezien niets over ‘twee hemelen’ bekend is, spreekt men in dit geval over een schijnbare dualis en vertalen we hier met het enkelvoud ‘de hemel’.

Het woordje וְ voor de tweede nota accusativi אֶת in vers 1b is hier het verbindingswoordje (copulativum) ‘en’, dat ook als conjunctie (nevenschikkend voegwoord) en dan in de betekenis van ‘maar’, ‘omdat’, ‘opdat’, ‘zodat’ of een ander voegwoord wordt gebruikt. Daarnaast kan וְ ook nog fungeren als ‘zinsdeler’, die het begin van een nieuwe zin aangeeft. In dit geval kan וְ onvertaald blijven of met een komma of puntkomma worden weergegeven.

Bij אֶרֶץ (*hā’ārèš*) valt het ons op, dat het lidwoord hier niet, zoals bij הַשָּׁמַיִם, met een *patah*, maar met een *qāmèš*, dus als הֶ, is geschreven. Dit komt, omdat de eerste medeklinker van het volgende naamwoord, de א, als laryngaal niet verdubbeld kan worden. Als compensatie daarvoor wordt dan de klinker onder het lidwoord, dat is dus hier de ך (*patah*) onder de ה, tot een lange klinker, in dit geval tot een ך (*qāmèš*) verlengd. Het woord אֶרֶץ (*’èrèš*) betekent ‘aarde’, ‘land’. Het behoort tot de klasse zelfstandige naamwoorden, die vanwege de twee *s^egōl’s segolata* worden genoemd.

Het geheel overziende, kunnen we vers 1 nu als volgt vertalen: ‘In het begin schiep God de hemel en de aarde’.

2.3 Opdracht

Lees nu luidop Genesis 1:1 en ga aan de hand daarvan na of u in staat bent alle daarin voorkomende medeklinkers, klinkers, accenttekens, grammaticale vormen, betekenis van woorden, etc. te herkennen. Wanneer u iets niet weet, kunt u de volgende herhaling en eventueel de lesstof raadplegen. Begin niet aan de volgende les, voordat u Genesis 1:1 in alle opzichten onder de knie hebt.

2.4 Herhaling

klemtoon	valt in de regel op de laatste lettergreep
בְּ	voorzetsel, o.a. ‘in’
רֵאשִׁית	‘begin’
בְּרָא	derde pers. mnl. enkv. S.C. qal van בָּרָא (spreek ook uit <i>bārā</i>) ‘scheppen’
S.C.	vaak met een verleden tijd te vertalen
P.C.	vaak met een niet-verleden tijd te vertalen
qal	grondstam van de stamformaties
אֱלֹהִים	mnl. meervoudsvorm ‘God’, ‘goden’
matres lectiones	‘leesmoeders’, medeklinkers die toen er in het Hebreeuws nog geen klinkers voorkwamen, als hulpklinker dienden
scriptio plena	er is zowel een ‘leesmoeder’ als een klinker geschreven
scriptio defectiva	alleen de klinker is geschreven
accenttekens	geven klemtoon aan en dienen voor ons tegelijk als een soort interpunctie
ˆ	‘ <i>atnāh</i> , versdeler
אֶת	nota accusativi
הַ	bepaald lidwoord ‘de’, ‘het’
שָׁמַיִם	(schijnbare) dualis ‘hemel’
<i>dāgēš forte</i>	verdubbeling van de medeklinker
וְ	kan als copulativum, conjunctie (nevenschikkend voegwoord) en als ‘zinsdeler’ fungeren
אֶרֶץ	‘aarde’, ‘land’, zelfstandig naamwoord behorend tot de klasse van de <i>segolata</i>
:	<i>sōf pāsūq</i> , einde van het vers